ENTOMOLOGISKA FÖRENINGENS SAMMANTRÄDE PÅ DESS TJUGOÅRSDAG DEN 14 DEC. 1899 Å GRAND RESTAURANT NATIONAL.

På grund af ordförandens, prof. CHR. AURIVILLIUS' sjukdom leddes förhandlingarna af äldste ledamoten i styrelsen, prof. S. LAMPA.

Sedan prof. LAMPA hälsat de talrikt tillstädeskomna medlemmarna välkomna och bland dem särskildt tandläkaren i Stockholm M. LINDBERG såsom för första gången närvarande, meddelades, att styrelsen sedan sista sammanträdet i Föreningen invalt, förutom herr M. LINDBERG, docenten, doktor N. E. NORDENSKIÖLD och studenterna B. R. POPPIUS samt A. F. LUTHER, alla från Helsingfors universitet, och e. jägmästaren C. G. RAMSTEDT, Arnö, Nyköping. Genom döden hade Föreningen förlorat sin medlem redaktör M. RUBENSON i Göteborg.

Med anledning af att jämnt tvänne årtionden förflutit sedan Föreningens stiftande, redogjorde undertecknad i korta hufvuddrag för hennes verksamhet under det senaste decenniet. Ur denna redogörelse framgick bland annat följande:

Antalet medlemmar i Föreningen utgjorde enligt tioårsberättelsen från den 14 dec. 1889 — hedersledamöter 4 och betalande ledamöter inemot 250. Nu voro de förra 12, de senare 321, och därtill ägde Föreningen 14 korresponderande medlemmar, alla de senare utländingar. Af de betalande hade 21 erlagt afgift såsom ständiga ledamöter. Ny ledamotsförteckning hade tryckts i häftet 3 af Föreningens tidskrift för 1899.

Sedan 1889 hade Föreningen genom dödsfall förlorat ej färre än 57 betalande ledamöter och 3 hedersledamöter. De senare

voro prof. J. O. WESTWOOD, lektor K. F. THEDENIUS och kyrkoherde H. D. J. WALLENGREN. Bland de förra märktes i första hand Föreningens förste ordförande, ledare och beskyddare prof. O. T. SANDAHL. Vidare konservatorerna W. MEVES och C. D. E. ROTH, lektor J. SPÅNGBERG m. fl.

Under Föreningens sammankomster hade, förutom talrikt lämnade mindre meddelanden, hållits sammanlagdt 90 föredrag. Af de senare hade 32 omfattat ämnen, som kunde räknas till praktisk entomologi; de öfriga hade behandlat mer eller mindre rent vetenskapliga sådana. Därtill komma 10 referat och vid trenne sammankomster hade diskussion ägt rum öfver särskildt uppställda, praktiskt entomologiska frågor.

Förutom sin tidskrift hade Föreningen från och med 1890 med statsunderstöd utgifvit »Uppsatser i praktisk entomologi», hvartill under sista året kommit en i väldig upplaga spridd broschyr öfver »Nunnan» af prof. LAMPA, som från och med 1891 varit tidskriftens redaktör.

Bland Entomologiska Föreningens verk under de senast gångna tio åren intoge hennes af kändt resultat följda arbete för den entomologiska försöksanstalten ett synnerligen betydelsefullt rum. Redan i början af 1891 tillsatte Föreningen härför en kommitté. Föreningen vågar ock hoppas, att det entomologiska vandringsstipendium, som hon från och med 1893 utdelar (1894 två stipendier), skall bära god frukt för framtiden. Den för detta stipendium stiftade fonden hade redan växt till omkring två tredjedelar af erforderligt minimibelopp.

Föreningens ekonomi hade föröfrigt under tioårsperioden vunnit en glädjande tillväxt och stadga. Detta berördes dock ej vidare i redogörelsen, alldenstund nästa, liksom föregående revisionsberättelser komme att tryckas i denna tidskrift.

Genom kapten C. GRILLS kraftfulla initiativ hade i april 1898 Entomologiska Föreningen under namn af dess »Göteborgskrets» fått en filial i Göteborg.

Med anledning af att jämnt tjugo år förflutit sedan Föreningens stiftande hade hälsningstelegram ingått från »Societas pro Fauna et Flora fennica» och från Föreningens medlemmar i Helsingfors samt från hennes Göteborgskrets. Sedan dessa telegram blifvit

upplästa, uppdrogs åt sekreteraren att dem å Föreningens vägnar besvara.

På förslag af styrelsen beslöt Föreningen att ytterligare för 400 kr. inköpa en del af doktor E. HAGLUNDS entomologiska litteratur och att till honom aflåta en tacksamhetsskrifvelse för skänkta, värdefulla entomologiska bokverk.

I enlighet med stadgarna voro bland styrelsens medlemmar nu i tur att afgå: sekreteraren, prof. LAMPA, byråchefen MEVES och suppleanten kassör HOFGREN. Alla omvaldes enhälligt. Likaså omvaldes revisorerna: jägmästare WERMELIN, apotekare ENELL och suppleanten, grosshandlare KNUTSSON, samt klubbmästaren konservator ROTH.

Föredraget för aftonen hölls af jägmästaren J. H. WERMELIN och handlade »Om de åtgärder, som under året vidtagits för bekämpandet af Nunnan».

I början af detsamma meddelades talrika iakttagelser om Nunnans lefnadsförhållanden. Redan i medlet af mars träffades de första, ur äggen utkläckta larverna. Genom det kalla aprilvädret afbröts emellertid kläckningen för att åter börja i maj. Den 10 i denna månad voro många larver utkläckta, där solen kom åt att verka, men ej å skuggigare ställen. När första hälften af juni förgått, voro de flesta äggen kläckta. Det var blott ett ringa antal, ur hvilka inga larver utkommo. Den 11 juli träffades de första pupporna, och den 20 i samma månad de första fjärilarna för året. Samtidigt med de senare började parasitsteklar mera allmänt visa sig. Den 28 juli iakttogos de första under sommaren lagda äggen; ägg, larver, puppor och fjärilar förekommo då samtidigt. Omkring den 7 till 9 aug. syntes de största fjärilmassorna vara framme; man kunde då på sina ställen räkna flera hundra på ett träd. Svärmningens intensitet visade sig påtagligen mindre, och själfva fjärilarna voro i härjningens centrum mindre och svagare än föregående sommar.

Då larverna mera allmänt kommo fram, hade maj-skotten på gran och tall knappast börjat skjuta. Så snart de började svälla, angrepos de af larverna. I granens knoppar åto sig de späda larverna utan svårighet in; på tallknopparna angrepos i allmänhet blott fjällen, ej de innanför dem sig utvecklande

barren. I Skåne hade Nunnan emellertid undantagsvis åstadkommit kalätning på oblandade tallbestånd.

Den s. k. toppsjukan hos larverna iakttogs den 17 och visade sig den 19 juli uppträda nästan å hela Virå skog och Jönåkers västra häradsallmänning. Efter första veckan af aug. kunde några af sagda sjukdom angripna larver ej längre upptäckas. Fjärilarna svärmade hufvudsakligast inom skogsbestånd, som 1898 blefvo half-, 1899 kalätna. Larvernas spinnförmåga upphörde ej, såsom från Tyskland uppgifvits, då de blefvo halfvuxna, utan räckte vida längre.

I korthet uttryckt bestodo de mot Nunnan vidtagna åtgärderna dels i totalafverkning af starkt infekterade och angripna skogsbestånd, dels ock i anbringande af limringar kring träden i bestånd, hvilka, ehuru mer eller mindre infekterade, dock ej voro detta i så hög grad, att de ansågos böra huggas. Utvandring af larver från ett bestånd till andra iakttogs ej, hvarför utläggning af limsträngar till skydd för icke infekterad ungskog endast vidtogs i ringa utsträckning. Limringarna anbringades vid brösthöjd (»låglimning»); högre upp på träden visade de sig icke motsvara sitt ändamål. Af de vid limningen använda instrumenten befanns den Hoffmannska limdosan bäst; af de limsorter, som införskrefvos från tvänne tyska firmor, gafs företrädet obetingadt åt ERMISCHS lim (Burg, Magdeburg).

Den areal, å hvilken limning utfördes, omfattade ej mindre än 6,444 hektar, hvaraf blott 114,5, från hvilka afkastningen ingår till statsverket, resten enskildas skogar och allmänningar. Innan limning kunde verkställas, måste en genomgallring af skogsbestånden ske. Äfven i de flesta skogar, som icke tillhörde staten, kom detta arbete att utföras genom dess försorg, mot en skälig ersättning.

Angående resultaten af de vidtagna åtgärderna anförde föredraganden först, att man vid bedömandet af dessa borde klart fasthålla, hvilka de förväntningar voro, som Domän- och Landtbruksstyrelserna från början hyste. De båda styrelserna uttalade, att insektens bekämpande borde ske med alla till buds stående medel; dess massökning i allt jämnt stegrad progression borde åtminstone därigenom kunna förekommas och därmed faran för dess spridning till andra trakter minskas — allt under vidare

afvaktan, att genom naturens egna verkningar insekthärjningen komme att upphöra.

Under sommaren uppröjdes profytor, och observerades dagligen de därå stående granarna. Härvid befanns, att i medeltal för hvarje träd 3,000 larver kommit till marken från kronorna. En betydlig mängd nedtrampades därjämte vid undersökningen. Med den förut omnämnda stora areal, som limmats, och då limringarna öfver allt visade sig äga skyddande kraft, borde det vara tydligt, att en oerhörd massa larver genom limningen bragtes att svälta ihjäl, äfven om dessa inom många af de limmade skogsbestånden icke vore så talrika som nyss sagts. En väsentlig hämsko kunde således under alla förhållanden sägas blifvit satt för Nunnans förökning. Också hade under svärmningstiden ingen utsvärmning från härjningsområdet kunnat konstateras, hvartill kom, att äggläggningens styrka och omfattning inom det ursprungliga härjningsområdet 1899 var mindre än föregående år. Vid sådana förhållanden vågade föredraganden påstå, att de af Domän- och Landtbruksstyrelserna från början uttalade förväntningarna icke besvikits.

Belysande fotografier äfvensom i sprit och på annat sätt förvarade skadedjur och angripna granskott m. m. förevisades af föredraganden.

Efter det starkt intresseväckande föredraget och med anledning af detsamma, utspann sig en lång öfverläggning, hvari deltogo lektor ALB. NILSSON, byråchefen MEVES, föredraganden och landtbruksinspektör LYTTKENS.

Lektor NILSSON, som också på uppdrag af Domänstyrelsen under sommaren besökt och gjort observationer på Nunnans härjningsområde samt till styrelsen härom inlämnat berättelse, hyste en från de af jägmästare WERMELIN uttalade i viss mån afvikande åsikt, hufvudsakligast i fråga om limningens resultat. Äfven utan densamma måste ju massor af larver gå under af svält och sjukdomar, där de blifvit för talrika. Det betydde icke så mycket huru många som kommo ned från trädkronorna eller träffades nedanför limringarna, om de ofvan dessa kvarvarande ändå kunde kaläta granarna. Med anledning häraf meddelade jägmästare WERMELIN, att de limmade granarna visserligen blifvit starkt angripna men att det ej kunde antagas hafva varit af brist på näring, som larverna

begifvit sig ned, åtminstone icke förr än möjligen under slutet af larvtiden.

Lektor NILSSON anförde vidare bland annat, att fjärilarna icke blott varit svagare i år utan äfven inom de starkt angripna områdena haft ett långt mindre antal ägg än under vanliga förhållanden — i medeltal blott omkring 50 procent af det normala antalet.

Byråchefen MEVES ansåg, att fjärilns försvagande, de under påföljande svärmning lagda äggens ringare antal o. s. v. äfven i afsevärd mån måste haft sin orsak i limningens verkningar. Han fäste vidare uppmärksamheten vid, att — då, såsom föredraganden anfört, de starkast angripna skogsbestånden ej limmades, och då det visade sig, att de limmade träden enligt regeln ej blefvo kalätna — så måste det ju ändå betyda mycket, att de nedkomna larverna genom limringarna hindrades att åter krypa upp i trädkronorna. Om man också ej kände förhållandet i antal mellan dessa och de uppe i träden kvarvarande, så borde det väl ändå icke kunna förnekas, att en god vinst ernåddes genom de förras afstängande från födan uppe i träden och däraf följande utsvältning.

Meningsutbytet rörde sig delvis om förhållanden, hvilka redan voro på tal, då Föreningen sista gången var tillsammans. Landtbruksinspektör LYTTKENS talade om orsakerna till insekthärjningars — ofta skenbara — plötsliga framträdande och om vikten af att i rätt tid ingripa mot desamma. Byråchefen MEVES påpekade det dryga ansvar, som kunde följa, om man nästa sommar af en eller annan orsak icke med kraft komme att fortsätta limningen, och lektor NILSSON framhöll till slut bland annat, hurusom ett mycket stort undersökningsmaterial behöfdes för att rätt kunna bedöma verkningarna af den ena eller andra åtgärden, särskildt limningen, mot Nunnan. Äggläggningen t. ex. vore ju mycket ojämn.

Äfven lektor NILSSON förevisade en rikhaltig samling fotografier från nunnehärjningarna.

Filip Trybom.